

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

KŘIMOV

Případová studie periferní obce

Hana Bednářová, Eva Čejková, Luděk Fráně,
Zbyněk Janoušek, Tereza Jedličková,
Pavel Večeřa, Jana Vinterová

Metody v sociální geografii
LS 2008/2009

Úvod

Obec Křimov se nachází v západní části Ústeckého kraje 10 km od německých hranic – z hlediska polohy ji tedy lze považovat za periferní. Krajina má vysokou nadmořskou výšku (600 až 750 m n.m.). Obec tvoří 9 místních částí, z toho pouze 4 jsou trvale obydleny (Křimov, Krásná Lípa, Domina, Strážky). Ke konci roku 2008 zde žilo 319 obyvatel. Její poloha a velikost tvoří některé z faktorů, jež vytvářejí celkový problémový ráz obce. Jsou zde negativa společná mnoha malým periferním obcím, jako je špatná dopravní dostupnost, nezaměstnanost, nedostatečná vybavenost technickou infrastrukturou nebo dostupnost některých typů služeb. Zároveň zde existují některá specifika, z nichž hlavním negativem je prostituce a dále např. nepříliš dobré rezidenční prostředí a soužití v obci. Cílem této práce je zhodnocení podmínek života v obci, hlubší prozkoumání problémů, snaha o postihnutí faktorů přispívajících ke složité situaci a odhalení přítomnosti či nepřítomnosti skupin obyvatel, které jsou problémy šířeji postiženy, a tím oproti ostatním znevýhodněny.

V rámci práce byly použity různé metody výzkumu. Pro získání základního přehledu o problémech obce byly čerpány informace ze statistických zdrojů, zejména se jednalo o data poskytovaná ČSÚ. Hlavní část výzkumu však spočívala v terénním šetření, které umožnilo získat detailnější pohled na problémy obce i možnosti jejich řešení. Provedeny byly rozhovory s klíčovými aktéry a dotazníkové šetření mezi obyvateli obce. Kromě těchto stěžejních metod byla uplatněna i metoda pozorování, především pokud jde o chod života v obci.

Metodou polostrukturovaných rozhovorů byly uskutečněny rozhovory s klíčovými aktéry obce, tedy osobami, které mají o dění v obci rozsáhlejší znalosti než ostatní. Otázky byly zaměřeny na identifikování problémů a bariér života v obci, jejich významnost a možná řešení. Zároveň jsme se snažili zjistit, zda aktéři dokáží vymezit znevýhodněné skupiny obyvatel a nakolik je identifikovatelná vnitřní a vnější aktivita v obci. Dotazováno bylo celkem 8 klíčových osobností obce. Jako první byl do šetření zapojen starosta, o dalších aktérech jsme se dozvíдали následovně, metodou „sněhové koule“. Dotazníkové šetření mezi obyvateli obce bylo zacílené na identifikaci problémů, bariér a omezení v jejich každodenním životě, které souvisejí s periferní polohou obce. Bližší informace o dotazovaných a závěry z jejich odpovědí jsou uvedeny níže a jejich odpovědi se objevují v celé zprávě. Zpráva je členěna do několika kapitol. První je věnována identifikaci hlavních problémů. Další obsahuje strukturu souboru dotazovaných lidí a její součástí je i mapa s jejich časoprostorovou

mobilitou. Následující část hodnotí jednotlivé problémové oblasti z pohledu občanů, poslední oddíl je věnován roli aktérů, identifikaci znevýhodněných skupin a možnostem řešení.

1. Identifikace základních problémů

Vývoj počtu obyvatel obce je proměnlivý a zaznamenal zcela protichůdné tendence. Na současný počet obyvatel měl vliv hlavně poválečný odsun německého obyvatelstva z pohraniční. Mezi lety 1930 a 1950 došlo k přerušení kontinuálního vývoje a počet obyvatel poklesl do r. 1950 na pouhých 30 % stavu r. 1930 (z necelých 1 600 na méně než 500). Po válce došlo k relativně úspěšnému dosídlení celého okresu, Křimova se ale řízené dosídlení příliš netýkalo. Z rozhovoru se starousedlicí, která takto do obce přišla z Rumunska, jsme se dozvěděli, že nově příchozí lákal jen uvolněný německý majetek, který pak často rozkradli, popř. přesunuli do místa jejich původu, a poté obec opustili. Počet obyvatel klesal i nadále, umocněno to bylo zavedením střediskové soustavy v r. 1971. Tím byl výrazně omezen rozvoj obce a v r. 1991 zde žilo pouhých 99 obyvatel oproti 1711 obyvatel v r. 1869.

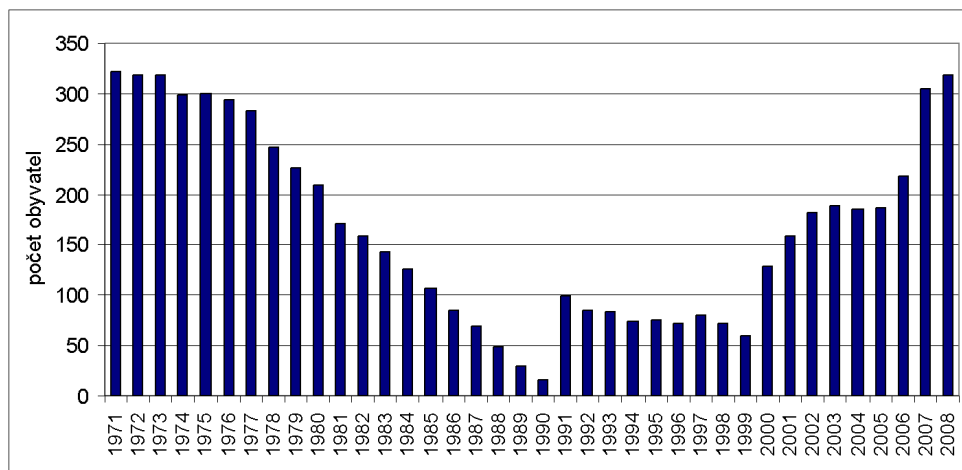
V devadesátých letech dochází k proměně charakteru populačního vývoje Křimova, takže v roce 2001 byl poprvé za posledních 5 censů zaznamenán nárůst počtu obyvatel (viz obr. 1). Po skokovém nárůstu z počátku 90. let jejich počet dále stagnuje, ale po r. 2000 se obec začíná výrazně populačně rozrůstat, největší nárůst byl zaznamenán v r. 2007. Dle vyjádření starosty obce se růst počtu obyvatel odehrává zejména prostřednictvím usazování chatařů a chalupářů, kdy se z rekreačních objektů stávají objekty trvalého bydlení. Jejich původním bydlištěm těchto je nejčastěji Chomutov. Dochází také k imigraci „nevítaných“ jednotlivců bez zaměstnání, které do obce lákají zejména nižší náklady na živobytí a kteří nemají zpravidla zájem si zaměstnání hledat. Populační rozrůstání obce výstavbou nových rodinných domů bylo doposud ojedinělé, v blízké budoucnosti se však očekává určité zlepšení.

Na základě vývoje počtu obyvatel lze identifikovat dva významné problémy obce. Prvním je nepřírozená struktura obyvatel, která implikuje různá omezení jako např. nižší intenzitu vzájemných vazeb, a tím horší soužití mezi lidmi a sounáležitost s obcí. K tomuto negativnímu jevu přispívá i prostituce, rozšířená v obci a okolí hlavně v minulosti. Druhým problémem je nezaměstnanost a přítomnost skupiny do jisté míry nepřizpůsobivých občanů.

Hodnocení struktury obyvatelstva na základě dat ze Sčítání lidu domů a bytů v roce 2001 není v případě Křimova příliš vhodné. Od posledního censu totiž došlo k více než dvojnásobnému nárůstu počtu obyvatel. Do roku 2007 se přistěhovalo 218 a vystěhovalo 68

obyvatel. Pravděpodobně tak došlo i k jejich výrazné výměně¹. Ve srovnání s okresem Chomutov je věková struktura Křimova méně příznivá. Děti do 15 let zde žije 16,4 %, lidí starších 65 let 11,8 %, zbylých 71,7 % tvoří lidé ve věku 15 – 64 let. Index stáří dosahuje hodnoty 72 (v okrese 59,3). Při přihlédnutí k periferní poloze obce a její velikosti je však možné věkovou strukturu hodnotit kladně. Nižší průměrná úroveň dosaženého vzdělání obyvatel odpovídá velikosti obce. Podíl obyvatel se základním a středoškolským vzděláním bez maturity je vyšší ve srovnání s republikovým, krajským i okresním průměrem. V r. 2001 spadalo do této kategorie 82 % místních občanů. Právě nízký podíl obyvatel se středoškolským vzděláním s maturitou představuje jedno z dalších omezení pro lepší uplatnění obyvatel Křimova. Národnostní složení se příliš neliší od okresního průměru. Poměrně vysoký podíl, a to zejména v roce 1991, tvoří Slováci (21 %). Jejich počet se mezi censy snížil z 21 na 13. Nadprůměrné zastoupení má kromě slovenské také vietnamská národnost². V současné době zde žije také několik Romů.

Obr. 1: Vývoj počtu obyvatel obce Křimov

Zdroj: ČSÚ - Databáze demografických údajů za obce ČR, MOS - Městská a obecní statistika (údaj pro rok 2008), hodnoty k 31.12. daného roku

Z pohledu ekonomické struktury bylo v r. 2001 nejvíce lidí zaměstnáno v průmyslu, z dalších odvětví pak dominovaly některé oblasti sektoru služeb. Zvýšený podíl byl i v zemědělství a obchodu, což značí, že každý pracuje jak může. V Křimově je vysoká míra nezaměstnanosti ve srovnání s celorepublikovým i okresním průměrem (viz tab. 1). Je to dáno hlavně nedostatkem pracovních příležitostí. Obyvatelé jsou nuceni za prací dojíždět, té je však v blízkém okolí taktéž nedostatek. Navíc jsou místní často odkázáni na veřejné dopravní

¹ Vysoký podíl „nových“ obyvatel potvrdilo dotazníkové šetření. Ze 45 respondentů jich více než 40 % bydlí v obci nejvýše 5 let (viz tab. 2).

² Podíl Vietnamců je vzhledem k malé velikosti obce vysoký (3,9%), jedná se však pouze o 6 obyvatel.

spojení, které ne vždy koresponduje s požadavky počátku a konce pracovní doby, a to hlavně u směnného provozu. V neposlední řadě nemají obyvatelé Křimova ke snadnému nalezení práce patřičné vzdělání a kvalifikaci.

Tab. 1 : Srovnání míry nezaměstnanosti v ČR, okresu a obci Křimov v letech 2001 – 2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Křimov	22,0	28,0	37,2	33,7	29,1	29,1	40,7	30,2
Chomutov	38,7	16,8	18,3	18,1	15,5	12,3	9,7	9,9
Celkem ČR	8,6	9,2	9,9	10,2	9,8	7,1*	5,3*	4,4*

Zdroj : MPSV (22.6.2009), * VŠPS, czso.cz

Jako další omezení související s periferní polohou a velikostí obce, kterému obyvatelé Křimova musí čelit, je problematika dopravy. Podle posledního statistického sčítání (SLDB 2001) vyjíždí z obce Křimov do zaměstnání necelých 45% ekonomicky aktivního obyvatelstva. V obci se nenachází škola, proto i studenti dojíždí za vzděláním většinou do Chomutova. Rovněž za lékařem musí lidé dojíždět do okresního města, výjimku tvoří starší občané, za kterými přijíždí pravidelně na kontrolu zdravotní sestra. Pro každodenní nákup většina dotazovaných využívá místní obchod s potravinami, na větší nákupy a za dalšími službami však občané také dojíždí. Problémem je, že spojů není dostatečné množství a mnohé jsou dále rušeny z důvodu vysokých nákladů. Doprava se tak jeví jako další základní problém obce a navzájem s problematikou zaměstnanosti spolu souvisí.

2. Místní obyvatelstvo a jeho běžný život

Struktura respondentů

Již před naším výjezdem se jevily jako základní problémy ty výše uvedené: doprava, problém nezaměstnanosti a určité místní negativní jevy. V rámci terénního výzkumu pak bylo provedeno dotazníkové šetření mezi obyvateli obce, které mělo za cíl identifikaci problémů, bariér a omezení z pohledu místních obyvatel a nalezení dosud skrytých, ale pro obec důležitých specifických problémů. Do šetření bylo zapojeno celkem 45 respondentů. Nebyla použita žádná metoda výběru reprezentativního vzorku respondentů, ti byli osloveni náhodně na veřejných prostranstvích v obci. Struktura respondentů se přesto ve sledovaných socio-demografických charakteristikách příliš neliší od struktury celé populace obce (porovnání s výsledky SLDB 2001, které však v době šetření nebyly již aktuální) – viz tab. 2. Výrazně odlišné je zastoupení u dvou sledovaných skupin. Provedeného šetření se zúčastnil pouze jeden nezaměstnaný, podíl nezaměstnaných je proto výrazně nižší než ve skutečnosti. Druhým výrazným rozdílem je nižší zastoupení obyvatel s neúplným středoškolským

vzděláním a naopak vyšší zastoupení obyvatel s úplným SŠ vzděláním s maturitou. Tato skutečnost může být způsobena zavádějícími odpověďmi dotazovaných. Dotazováni nebyli výhradně lidé s trvalým bydlištěm na území obce, ale ti, kteří v obci bydlí alespoň po část roku a znají prostředí obce. Šetření proběhlo ve vybraných rezidenčně významných sídlech obce: Křimov, Krásná Lípa a Domina. Mezi respondenty dominovali obyvatelé Křimova, který je nejlidnatějším sídlem na území obce (60 % dotázaných). V početním vyjádření šlo o 27 obyvatel, 7 dotázaných bylo z Krásné Lípy, 5 z Dominy a 6 z dalších částí obce či odjinud. Jednotlivá zjištění dotazníkového šetření a rozhovorů s klíčovými aktéry jsou zapracována do textů příslušných následujících kapitol.

Tab. 2: Struktura respondentů dotazníkového šetření – porovnání se strukturou celé populace obce Křimov

		dotazníkové šetření		SLDB 2001	
		abs.	%	abs.	%
pohlaví	muži	24	53,3	81	53,3
	ženy	21	46,7	71	46,7
věk	0-14	-	-	25	16,4
	15-39	24	53,3	55	36,2
	40-64	15	33,3	54	35,5
	65 a více	6	13,3	18	11,8
nejvyšší dosažené vzdělání	ZŠ nebo bez vzdělání	16	35,6	47	37,0
	vyučen/a	12	26,7	57	44,9
	SŠ	16	35,6	20	15,7
	VŠ	1	2,2	3	2,4
ekonomická aktivita	e. aktivní celkem	31	68,9	86	56,6
	<i>z toho zaměstnaní</i>	30	66,7	62	40,8
	<i>z toho nezaměstnaní</i>	1	2,2	24	15,8
	e. neaktivní celkem	14	31,1	63	41,4
	<i>z toho neprac. důchodci</i>	9	20,0	29	19,1
	<i>z toho studenti</i>	5	11,1	20	13,2
Délka pobytu v obci	méně než 1 rok	4	8,9		
	1-5 let	15	33,3		
	6-19 let	14	31,1		
	20-50	8	17,8		
	50 a více	4	8,9		

Zdroj: vlastní šetření, ČSU

Časoprostorová mobilita - denní režim obyvatelstva

Pro účel následující analýzy typického průběhu dne obyvatel Křimova bylo obyvatelstvo rozděleno do skupin dle mobility a typu činností, které ovlivňují jejich denní režim. Blíže budou představeny dva typy, které se zásadně liší především svou mobilitou –

typ důchodce a typ pracující v Chomutově. Při tvorbě schémat (viz příloha 1) byla využita data o průběhu všedního dne respondentů z dotazníkového šetření.

Typ důchodce je ze všech typů obyvatel Křimova nejméně mobilní. Důchodce většinou nevlastní auto, z dopravních prostředků je tedy odkázán výhradně na autobusovou dopravu, kterou využívá zejména pro cesty k lékaři. Běžný den důchodce nebývá určen pevně danými časovými bariérami, dny se od sebe navzájem příliš neliší. Důchodce ráno vstane kolem osmé hodiny, celý den se věnuje domácím pracím, sledování televize, případně práci na zahrádce. V dopoledních hodinách jde nakoupit do místního obchodu. Většinou chodí nakupovat pěšky každý den. Návštěvu obchodu považuje zároveň za společenskou záležitost, nákup spojí s konverzací s místní prodavačkou, která zde pracuje již déle než 30 let, tím pádem se opravdu dobře znají. Na rozdíl od mobilnějších typů důchodce jezdí nakupovat do Chomutova velmi zřídka. Pokud potřebuje nakoupit větší množství potravin, realizuje tento nákup prostřednictvím člena rodiny (dítě, případně vnouče), který mu nákup přiveze autem. Společenský život důchodce se většinou omezuje na čas trávený s rodinou. Výjimečně se zúčastní společenských akcí pořádaných obcí, jako je například každoroční ples.

Mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem je velmi častý typ obyvatele dojíždějící za prací do Chomutova. Typ obyvatele pracující v Chomutově je jedním z nejmobilnějších. Každé ráno vyjíždí kolem čtvrt na osm autem do práce do Chomutova, přičemž s sebou většinou veze i děti do školy. V práci končí kolem půl páté, cestou domů se zastaví v místním hypermarketu nakoupit. V Chomutově realizuje i menší nákupy, protože ho vycházejí levněji než v křimovském obchodě. Cestou z práce vyzvedává děti z kroužků, domů se vrací kolem šesté hodiny. Jako odpočinek po pracovním dni volí nejčastěji návštěvu hospody Na Rafandě, kde stráví s přáteli příjemnou hodinku nad dobrým pivem. Navečer se vrací zpět domů – buď sleduje televizi nebo volí práci na zahrádce. Společenský život obyvatele pracujícího v Chomutově se v žádném případě neomezuje jen na aktivity v rámci Chomutova. Ba naopak, rád tráví chvíle na společenských akcích pořádaných v Křimově, jako jsou plesy, sportovní turnaje či dětské dny. Je pravidelným účastníkem těchto akcí, v podstatě žádnou nevynechá.

3. Hlavní problémy a omezení vnímané místními občany

Dopravní dostupnost

Mezi dotázanými byly nejčastěji zmiňovány problémy související s dopravou (24 lidí, tj. 53 %). Uváděli je především lidé bez auta, kteří jsou odkázáni na autobusy. Nejčastěji si

stěžují na malý počet spojů do Chomutova (zejména o víkendech). Důsledkem je omezená možnost práce na směny a nutnost přizpůsobit denní režim spojům.

V současné době se poblíž obce Křimov nachází nově vybudovaný silniční obchvat silnice 1. třídy, který zabezpečuje dvě nejvýznamnější spojení, s Chomutovem a hraničním přechodem do Německa. Na obchvat místní lidé pohlíží různě. Jedni ho vidí jako přínos a dopravní odlehčení pro obec, obzvláště pro kamionovou dopravu, která dříve obcí projížděla, na druhou stranu lidem pracujícím v pohostinství, obchodech či na benzínových pumpách ubyli klienti a tím klesla i tržba. Kvůli silničnímu obchvatu obce ubyla také řada autobusových spojů, které v minulosti do obce zajížděly. Přitom autobus je spolu s autem nejdůležitějším dopravním prostředkem pro dojížděku do zaměstnání, škol nebo za lékařem. Autobusové spoje využívají hlavně studenti a důchodci, pracující obyvatelé pak pro cestu do práce volí převážně auto. Časová dostupnost autobusem do Chomutova je přibližně 25 minut. Ve všedních dnech je během dne do Chomutova k dispozici 16 spojů (tab. 3). Přesto většina místních lidí považuje počet spojů za nedostačující a uvítala by navýšení autobusových linek. Naopak praktické zrušení železniční dopravy (kromě víkendových turistických spojů) lidem téměř nevadí (zastávky jsou dále od sídel a spoje byly špatně rozvržené). Dalším možným řešením pro zkvalitnění autobusové dopravy je lepší časové rozvržení spojů během dne pro lidi, kteří pracují na směny. Vzhledem k periferní poloze obce je v zimě problém s odstraňováním sněhu a silnice je mnohdy nesjízdná. Několik dotázaných si proto stěžovalo na špatnou údržbu silnic v zimě.

Tab. 3: Dopravní dostupnost obce Křimov – počet spojů za den

Autobus					Vlak				
Cílová stanice	Po - Pá	Víkend	Dostupnost		Cílová stanice	Po - Pá	Víkend	Dostupnost	
		y	km	min			y	km	min
Chomutov	16	8	10-18	18-32	Chomutov	----	2	23	32
Hora sv. Šebestiána	8	4	6	9	Výsluní	----	2	5	7
Výsluní	8	4	3	5					

Zdroj: www.idos.cz 10.5.2009

Nezaměstnanost a dostupnost práce

Druhým nejvýznamnějším problémem je nezaměstnanost (uvedlo ji 17 lidí, 38 %), která, jak již bylo naznačeno, se špatnou dopravní dostupností do jisté míry souvisí. V obci jsou dva velcí zaměstnavatelé, prvním je samotná obec, pod kterou pracuje zhruba 10 občanů. Druhým pak je soukromý zemědělský podnik a pila, které patří místostarostovi. Tento podnik vznikl z bývalého zemědělského družstva, které bylo dříve největším zaměstnavatelem. Tyto

možnosti pracovního uplatnění v obci jsou však omezené, a tudíž většina obyvatel dojíždí do zaměstnání do Chomutova, případně jinam a nebo jsou samostatně výdělečně činní (zemědělci, účetní, řemeslníci apod.). Nezaměstnanost a jiné špatné životní podmínky však lidé řeší i jinak než hledáním práce. Někteří uvedli odchod mladých z obce (i když zároveň se očekává příchod některých mladých rodin, kteří zde chtějí stavět, a to hlavně v Domině a Krásné Lípě).

Prostituce jako třetí nejzávažnější problém vadí 17 lidem, částečné zlepšení tohoto problému uvedlo 6 obyvatel. Jejím nejvýznamnějším důsledkem je špatný vliv na děti a dále také špatná pověst obce a hluk. Řada dotázaných si přeje další omezení, či přímo zákaz prostituce. Blížeji se otázce prostituce věnuje kapitola o roli aktérů. Výrazně méně lidí (10, tj. 22 %) uvedlo jako problém nedostatečné sportovní a kulturní vyžití (zejména pro mladé) a další problémy.

Dostupnost služeb, vybavenost technickou a sociální infrastrukturou

Základní služby nejsou v Křimově k dispozici a obyvatelé za nimi musí dojíždět, ačkoli vždy tomu tak nebývalo. V obci se nacházela kromě potravin i prodejna ovoce a zeleniny a dříve sem dojížděla i kadeřnice. Lékařská péče byla řešena dojížděnkou do obce – dětský lékař ordinoval jednou za 2 týdny a praktický lékař jednou týdně. Některé z těchto služeb zanikly po vybudování obchvatu obce, jelikož s tím se zmenšila i poptávka většinou německých turistů (např. kadeřnice). Dříve zde fungovala i základní a mateřská škola, ale musely být zrušeny z důvodu nedostatku dětí a jejich stále většímu dojíždění do Chomutova.

V současnosti mají obyvatelé Křimova možnost nákupu v obci pouze v obchodu s potravinami, který představuje nejjednodušší cestu zajištění každodenních nákupů, nabídka je ale omezená. Dále se nabízí už jen nákup v Chomutově, kde je k dispozici více supermarketů. Polovina dotazovaných uvedla, že pro běžný nákup využívají místní obchod, a to téměř denně. Druhá polovina jezdí i za menšími nákupy do Chomutova, většinou po skončení pracovní doby. Větší nákupy dotazovaní realizují tak jednou týdně v Chomutově, starší lidé nákup v Chomutově často spojují s návštěvou lékaře. Lidé většinou jezdí vlastními auty (60 %), popř. autobusem (20 %), zbývající dotazovaní si nechávají nákupy přivést známými či dětmi. Potenciálním problémem lidí důchodového věku je možnost uzavření místního obchodu v budoucnu. Obchod je zatím stále funkční, možným ohrožením může být

konkurence supermarketů v Chomutově, počet zákazníků obchodu a velikost tržeb negativně ovlivnila též výstavba obchvatu Křimova.

Jelikož nejbližší škola se nachází v Chomutově, dojíždí děti většinou právě tam. Chomutov je upřednostňován i v případě mateřské školky, která je také v Hoře Svatého Šebestiána. Téměř $\frac{3}{4}$ dětí se do školy dopravuje výhradně autobusem, ostatní dopravují většinou rodiče autem. Absence základní a mateřské školy není obyvateli vnímána jako zásadní nedostatek, a to vzhledem k blízkosti Chomutova. Řada respondentů uvádí, že spojuje vyzvedávání dětí ze školy se zajištěním nákupu, případně jiných potřeb. Lékaře dotazovaní nejčastěji navštěvují opět v Chomutově. Důchodce navštěvuje zdravotní sestra přímo doma, ti tak v lehčích případech nemusí nikam dojíždět. V Chomutově je realizována i návštěva pošty.

Vybavenost sociální infrastrukturou je i vzhledem k velikosti a periferní poloze obce na poměrně dobré úrovni. V obci je nově opravený kulturní dům, který slouží k pořádání společenských akcí. Dalším významným objektem je též areál Na Rafandě, který se nachází v Krásné Lípě a jehož součástí je sportovní areál s beachvolejbalovým hřištěm. Občané též mohou využít služby knihovny. V obci se dále nachází kostel sv. Anny, který je ovšem v poměrně špatném technickém stavu a v současné době je rekonstruován.

Vybavenost technickou infrastrukturou ve srovnání se sociální infrastrukturou o mnoho horší. K pozitivům jistě patří kanalizace s napojením na ČOV a existence veřejného vodovodu. Kanalizace ovšem není zavedena do všech částí obce, což se výrazně projevuje v hodnocení vybavenosti obce obyvateli, kteří v částech bez kanalizace bydlí (viz níže). Obec není napojena na rozvod plynu, chybí zde též skládka komunálního odpadu. Zajímavostí v rámci technické infrastruktury a možným přínosem je plánovaná výstavba 16 větrných elektráren na území dnes neobydlených částí obce Stráž a Menhartice. Pokud jde o kvalitu bytového fondu, nachází se v Křimově v průměru starší domy než v samotném okrese či kraji (74 let vs. 51/56 let). Problémem je, že lidé, kteří sem přicházejí a mnohdy nejsou s obcí blížeji spojeni, o své domy příliš nepečují, což přispívá k nehezkému vzhledu obce navenek. Nové domy prozatím příliš stavěny nejsou, ale obec se snaží přilákat nové obyvatele, proto odkupuje a nabízí pozemky za velmi výhodných podmínek. Zájem o bydlení je zejména v Krásné Lípě a Suchdole. Mnozí rekreanti si taktéž přebudovávají své chaty na domy.

V hodnocení obyvatel se z hlediska vybavenosti technickou a sociální infrastrukturou nejvíce projevuje nespokojenost lidí z místních částí Krásná Lípa a Domina s chybějící kanalizací a nevhodným zásobováním vodou. Dalším z často uváděných nedostatků je

absence dětského hřiště, důsledkem čehož děti nemají bezpečný prostor pro své aktivity. Tento nedostatek je negativně vnímán hlavně mladými rodiči do 35 let.

Volný čas a společenský život

Možnosti kulturního vyžití a volnočasových aktivit jsou omezené a v podstatě odpovídají velikosti obce. Nedostatečné jsou zejména možnosti sportování, neboť obec nemá vlastní sportovní halu nebo tělocvičnu a fotbalové hřiště je nefunkční. K určitému zlepšení došlo po vybudování areálu Na Rafandě, zdejší beachvolejbalové hřiště, které je využíváno k častým turnajům. Přesto lidé se zájmem o sport musí dojíždět většinou do Chomutova. Lepší jsou podmínky pro výlety v okolí, příroda je i přes špatnou pověst severních Čech relativně zachovalá. Lidé toho využívají k procházkám, jízdě na kole a pro návštěvníky je možnost ubytování v kempu v areálu Na Rafandě.

Pokud jde o kulturní a společenské akce, po nedávné rekonstrukci kulturního domu a díky otevření areálu Na Rafandě se konají plesy, zábavy, častá hudební vystoupení a volejbalové turnaje. Několikrát do roka je možno navštívit závody v motokrosu, na něž se obec snaží přilákat i nemístní diváky. Obec pořádá také menší akce v průběhu roku, jako např. obecní zabijačky, pálení čarodějnic, Mikulášskou besídku nebo den dětí. Naprostou většinu kulturních a společenských akcí v obci pořádá OÚ ve spolupráci s SDH. Záměrem je dle vyjádření představitelů obce oživit život v obci a zlepšit soužití mezi lidmi. To se zdá být velkým problémem, neboť špatné soužití a mezilidské vztahy uváděla i část obyvatel jako významné omezení. Toto rozdělení lidí v obci potvrzuje také fakt, že kromě SDH zde nefunguje žádné občanské sdružení a i aktivita dobrovolných hasičů je nízká.

Z odpovědí dotazovaných občanů vyplývá, že většina lidí se alespoň některých společenských nebo sportovních akcí účastní a hodnotí je vcelku kladně. 10 ze 45 respondentů však uvedlo, že se akcí v Křimově vůbec neúčastní, přičemž často jde o starší obyvatele, ale také o mládež. Hlavními důvody jsou nezáměr a práce nebo rodina. Z volnočasových aktivit dále lidé často uváděli činnosti typické pro venkovský způsob života, především sport, ať už v obci nebo mimo, práci doma nebo na zahrádce a pobyt v hospodě.

Hospoda je důležitá pro každou vesnici a může mnohé napovědět o obecním životě místních. V Křimově jsou dvě, jedna přímo v Křimově a druhá v areálu Na Rafandě. A právě hospoda se objevovala v odpovědích občanů velice často, třetina dotázaných označila návštěvu hospody za důležitou aktivitu svého volného času (někteří dokonce jedinou). Je však nutné rozlišovat mezi obyvateli, kteří návštěvu hospody považují za příležitost zábavy a

setkání s přáteli a skupinou občanů, kteří zde tráví většinu času. Tito místní štamgasti jsou často nezaměstnaní nebo pouze občasně zaměstnaní lidé a na svůj způsob života jsou mnohdy již zvyklí. Dle odpovědí části občanů se mnozí z nich ani neúčastní obecních akcí, a to z důvodu nezájmu nebo neznalosti ostatních a pocitu nesounáležitosti s dalšími občany. Dle vyjádření starosty obce si též část takto postižených obyvatel stěžuje na vysoké ceny, i když obec se snaží vstupy a ceny kulturních akcí minimalizovat. Popřípadě navštěvují pouze neplacené akce jako zabijačky aj. I přes snahy představitelů obce vytvořit v Křimově díky pořádaným akcím kvalitnější soužití mezi lidmi tak zůstává tento cíl částečně nenaplněn a existuje zde skupina do jisté míry vyloučených občanů. Jako další problém lze označit i nedostatečné možnosti vyžití pro děti a mládež, což je ovšem v obci velikosti Křimova pochopitelné. Negativním důsledkem tohoto jevu může být zvýšený nezám mladých, kteří se poté v obci často mohou „nudít“, což zvyšuje její náchylnost k provozování různých pochybných aktivit. Většina dotazovaných občanů uvedla, že ke zlepšení obecního života došlo až s novým vedením obce po volbách v roce 2006.

Obecná spokojenost s životem v obci

Někteří lidé na otázku o problémech v obci odpověděli, že jsou zde spokojeni. Pozitivně bylo hodnoceno zejména bydlení – buď kvalitní v rodinných domcích, nebo naopak levné v bytech. Explicitně vyjádřená spokojenost u celkem 9 dotázaných (20 %) se velmi lišila mezi jednotlivými sídly obce Křimov (v Krásné Lípě 57 %, v Domině 33%, zatímco v Křimově pouze 10 %). Vyšší podíl spokojených je v domácnostech s dětmi. Další lidé uvedli, že stejné problémy jsou i jinde, případně že lidé jsou na zdejší podmínky zvyklí. Někteří podle svých slov žádné problémy v obci nevidí nebo se o ně nezajímají. Takto odpověděli převážně muži z Křimova s nižším vzděláním. V tomto ohledu je však nutné si uvědomit, že místní lidé mají často zkreslený pohled tím, že jsou na dané podmínky zvyklí, čímž se jim problémy jeví méně vážné, než ve skutečnosti zřejmě jsou. Naopak některé mladší ženy s dětmi z Křimova považují obec za špatné místo pro život a necítí se zde dobře.

Pokud jde o roli vedení obce při řešení problémů, lidé kladně hodnotili zejména aktivitu současného starosty ve srovnání s nečinností předchozího vedení. Všichni kritici vedení obce jsou ze sídla Křimov, jde převážně o ženy v důchodu či na mateřské dovolené s nižším vzděláním. Obec by podle nich měla více pomáhat nezaměstnaným a finančně přispívat obyvatelům (dětem na dopravu, na vytápění). Zmíněn byl také problém protekce při přidělování obecních bytů. Další stížnosti se týkaly vyšší než obecní úrovně veřejné správy.

Odpůrci obchvatu byl kritizován krajský úřad, kam byla podána a následně zamítnuta petice za zlepšení dopravní obslužnosti. Také problém prostituce není podle některých dotázaných samotnými obcemi řešitelný.

Problémy, bariéry, omezení – podle kategorií obyvatel obce

Tato část práce je přehledem problémů, bariér a omezení, které uvedlo 45 dotázaných členěných do skupin podle různých hledisek. Hlavní důraz je zde kladen na souvislost uváděných problémů s identifikátory dotazovaných (bydliště – sídlo v rámci obce, věk, pohlaví, vzdělání a počet let strávených v obci). Při vyhodnocování byly podobné problémy zařazeny do jedné souhrnné skupiny (např. doprava). Graficky jsou zpracovány a podrobněji komentovány problémy, které uvedlo více než pět dotázaných (viz obrázky v příloze 2).

Nápadným rozdílem mezi obyvateli jednotlivých sídel obce je výrazně nižší podíl lidí s obtížemi v oblasti práce v Krásné Lípě (obr. 1, příloha 2). Částečně to odpovídá vyjádření starosty, že právě zde a v Domině žije více aktivních obyvatel střední třídy. Naopak více je zde jako problém vnímána prostituce, pravděpodobně také díky blízkosti Chomutova, a tím vyššímu výskytu prostitutek. Spolu s Dominou je tady podstatným problémem také chybějící vodovod a kanalizace. Celkově jsou lidé z Krásné Lípy a Dominy s životem v obci více spokojeni. Naopak respondenti z Křimova si stěžovali hlavně na špatnou dopravu a problém pracovního uplatnění a jejich celková spokojenost je nízká.

V hodnocení podle jednotlivých věkových skupin je patrný výrazný nárůst vnímání problémů s dopravou u starších obyvatel (obr. 2). Naopak mladší obyvatelé si stěžovali hlavně na problémy se zaměstnáním, prostitucí a také dopravou. Nejmladší dotazovaní do 30 let také často uváděli jako omezení nedostatečné kulturní a sportovní vyžití (např. chybějící fotbalové hřiště, koupaliště, zájmové kroužky). Řada mladých však za sportem dojíždí do Chomutova. Řešením by byla také rekonstrukce bývalého fotbalového hřiště. Potíže s vodovodem a kanalizací jmenovali naopak pouze lidé starší. U ostatních vnímaných problémů jako citlivost ke špatným mezilidským vztahům a k problémovým lidem (zejména dlouhodobě nezaměstnaným a alkoholikům, kteří se snadno dostávají do dluhů a zůstávají zde kvůli nízkým nájmům), nejsou dle věku výraznější rozdíly.

Zajímavé je hodnocení podle pohlaví. Téměř dvojnásobný podíl žen oproti mužům uvedlo jako problém situaci v dopravě (obr. 3). Dále ženy uváděly problémy práce a prostituce. Odpovědi mužů jsou pak rovnoměrně rozděleny na výhrady vůči prostituci, práci a dopravě. Vyšší podíl žen také vidí problém ve sportovním a kulturním vyžití (zejména

mladých lidí), což lze vysvětlit obecně větší snahou matek najít využití volného času dětí. Celkově je se situací v obci spokojeno více mužů než žen. Podle dosaženého vzdělání nejsou v odpovědích výrazné rozdíly, navíc by hodnocení bylo nerelevantní, neboť u všech dotázaných nebylo přesné vzdělání zjištěno. Odpovědi obyvatel podle jejich zaměstnání či pracovního stavu znovu ukázaly omezení důchodců dopravní dostupností, další závěry nebyly jednoznačné. Problémy prostituce (zejména kvůli negativnímu vlivu na děti), nedostatečného sportovního a kulturního vyžití a dopravy (např. nemožnost přepravy kočárku v místních mikrobusech) uváděli mnohem častěji lidé s dětmi. Lidem, kteří v obci žijí déle než pět let více vadí doprava, nedostatek pracovních příležitostí, chybějící vodovod a kanalizaci a problémoví lidé (viz obr. 4). Nejvíce spokojeni s životem v obci jsou lidé, kteří zde žijí jen krátce, pro ty je dle odpovědí největším problémem prostituce.

4. Role aktérů a institucí v ovlivňování kvality života v lokalitě

Všichni oslovení aktéři uvedli jako největší problém dopravní situaci (viz tabulka 4). Polovina aktérů uvedla jako druhý největší problém nezaměstnanost. Příčiny nezaměstnanosti přisuzují různým faktorům. Jednak je to obecně vysoká nezaměstnanost v celém regionu, zhoršená současnou krizí ekonomiky. Dalším důvodem je nízká vzdělanost obyvatel, nízká životní a sociální úroveň rodin a tím i předurčení budoucnosti potomků. Je ale pravda, že někteří aktéři označují za největší problém nepřízpůsobivost obyvatel s nízkou motivací pracovat a kumulaci těchto osob právě v podobných malých obcích, kde se jim s nízkými náklady žije relativně dobře. Řešení nezaměstnanosti je velmi složité, představitelé mohou pouze podporovat potenciální podnikatelské aktivity nově přistěhovalých a obec jim může vyjít vstříc při hledání vhodných pozemků. Starosta obce pak uvedl, že se snaží ekonomickým subjektům, které jsou aktivní na území obce, primárně nabídnout místní pracovní síly, ty jsou však mnohdy nevhodné (z důvodu nízké nebo neodpovídající kvalifikace). Starosta na OÚ a místostarosta ve své firmě zaměstnávají ty obyvatele, kteří by jinak byli bez práce, aby je tak motivovali ke splácení svých dluhů, a tím k lepšímu životnímu standardu. Jak ale starosta obce sám uvádí: „Musel bych 8 z 10 vyhodit, ale nikoho jiného tu nemám“.

Třetím nejčastějším problémem, který aktéři zmiňovali, je prostituce, která tu sice oproti situaci v 90. letech postupně upadá³, avšak je stále patrná. Problémem jsou jednak bývalé noční kluby, které byly majiteli opuštěny a dnes chátrají, ale hlavně stále patrná pouliční prostituce, které jsou vystaveny zejména malé děti. Jejich rodiče se bojí o jejich

³ Dnes se v obci nacházejí 3 veřejné domy, bylo jich zde však i 14

mravní výchovu a shodně uvádějí, že je složité dětem tuto problematiku vysvětlovat. Cítí proto, že prostor pro bezpečný pohyb dětí v obci je omezený. S prostitucí často souvisí i narkomanie, která představuje .

Posledním nejčastějším bodem, který je dle aktérů nutno řešit, je vybudování kanalizace a napojení všech sídel na pitnou vodu, což je velmi problematické, neboť obec se svými sedmi obydlými částmi ve velmi členitém terénu toto ze svých malých příjmů může jenom těžko financovat.další rizika.

Starosta se však přes všechny uvedené problémy snaží v obci vyvolat spolupráci místních občanů a zájem o budoucnost obce Křimov. Sám má zkušenosti se soukromým sektorem a nebojí se ani takových projektů jako je například výstavba větrných elektráren, čímž by obec mohla získat nemalé prostředky na rozvoj.

Tab. 4: Přehled dotazovaných aktérů a jejich pohled na problémy a jejich možná řešení

aktér	problém v obci	řešení problému
starousedlík ⁴	nejezdí vlak Chomutov-Vejprty	minimálně v létě 2x denně do Suchdolu
	dostupnost užitkové vody	
	nedostatečný sortiment v obchodech	
místostarosta	nezaměstnanost	noví obyvatelé a podnikatelé
	prostituce	
	odpadky	kontrola aut na hranicích
	budova vietnamské tržnice	
starousedlice	málo obyvatel - nedostatek služeb	
	vybudování obchvatu - méně turistů	
	vlakové spojení	
	méně časté autobusové spojení s Chomutovem	
	nedostatek pracovních příležitostí	
	omezené možnosti trávení volného času	
Hostinský Na Rafandě	nezaměstnanost	znovuzavedení vlaku
	vlakové spojení	
	málo mladých lidí a jejich malé zapojení do života obce	
tajemnice	nezaměstnanost	
	špatná dopravní dostupnost	
Prodavačka v potravinách	vybudování obchvatu - méně turistů	znovuobnovení spojení
	hodně starých lidí	
	prostituce	
	zrušení autobusového spojení z Vejprty	
starousedlice	zrušení některých spojů v souvislosti s vybudováním obchvatu	
	velká nezaměstnanost hlavně v zimě	
starosta obce	zásobování pitnou vodou	poskytování služeb pro důchodce a soc. slabé
	nedokončená kanalizace	
	nepřízniví lidé - nezaměstnanost	příchod zaměstnavatele (malovýroba)
	prostituce	
	zhoršená doprava po vybudování obchvatu	

⁴ Za starousedlíky jsme považovali osoby, které žijí v obci 50 a více let.

velké rozdíly mezi lidmi v jednotlivých místních částech	projekty OZE přinesou peníze
malé investice do regionu v minulosti	
kriminalita	

Zdroj : Terénní šetření respondentů v obci Křimov (květen 2009)

Z hlediska vnitřní aktivity nejvíce vynikají právě snahy starosty, resp. zastupitelstva a obecního úřadu. Snaží se nezaměstnaným dávat práci přímo v obci, pro důchodce a sociálně slabé pak obstarává obědy, přípravu dřeva na zimu a odklizení sněhu. Pro místní také často pořádá kulturní akce v nově upraveném kulturním domě a snaží se přilákat i akce regionálního a republikového charakteru, aby se obec Křimov dostala do podvědomí co nejvíce lidí. Ale je třeba zmínit i výpomoc lidí navzájem, kdy takřikajíc pomáhá soused sousedovi. Nejvíce lidé pomáhají starším spoluobčanům, zejména s nákupy, popř. s dopravou do města. Iniciativa z řad občanů taktéž nastala v době, kdy se zrušili některé spoje a lidé sepsali již zmiňovanou petici. Značné nedostatky jsou v mikroregionální spolupráci ať už přeshraniční nebo vnitrostátní, která je prozatím velmi slabá.

Za znevýhodněné skupiny lze označit kromě již uvedených důchodců zejména obyvatele odkázané na veřejnou dopravu (žáci, studenti, důchodci, pracující) a dále nezaměstnané (malé až žádné příjmy), popř., jak někteří dotázaní uvedli, i obyvatele Křimova, kteří nebydlí v místní části Krásná Lípa (zde se koná převážná část kulturních a společenských akcí). Identifikace znevýhodněných skupin je však velice obtížná a nelze je definovat jednoznačně. Jako příklad je možné uvést problematiku nezaměstnaných. Část lidí bez práce se jistě dostala do své obtížné životní situace nezaviněně a je znevýhodněna prostředím, ve kterém žije (málo pracovních příležitostí, špatná dopravní dostupnost aj.), ale jsou zde i tací nezaměstnaní, kteří svou situaci ani nemají zájem řešit a práci si nehledají.

Všeobecně lze říci, že obec Křimov se vyznačuje mnoha závažnými problémy, které místním lidem znesnadňují život, takže životní podmínky v obci nejsou zcela ideální. Nejhorší je situace v dopravě, v oblasti pracovního uplatnění a také stále přítomná prostituce. Ostatní problémy, kterých je značné množství, jsou menšího rozsahu a vadí vždy určité části obyvatel. Na druhou stranu obec není pasivní a snaží se v rámci svých možností špatnou situaci řešit, takže podmínky k životu v Křimově by se v příštích letech mohly zlepšit.

Příloha 1: Režim dne obyvatel Křimova

Jana_typy_schema - Microsoft Word

Domů Vložení Rozložení stránky Odkazy Korespondence Revize Zobrazení

Vložit Vymout Kopírovat Kopírovat formát Schránka

Calibri (Základní text) 11

Normální Bez mezer Nadpis 1 Nadpis 2 Název Podtitul

Najít Nahradit Vybrat Úpravy

Schéma dne typu obyvatele důchodce

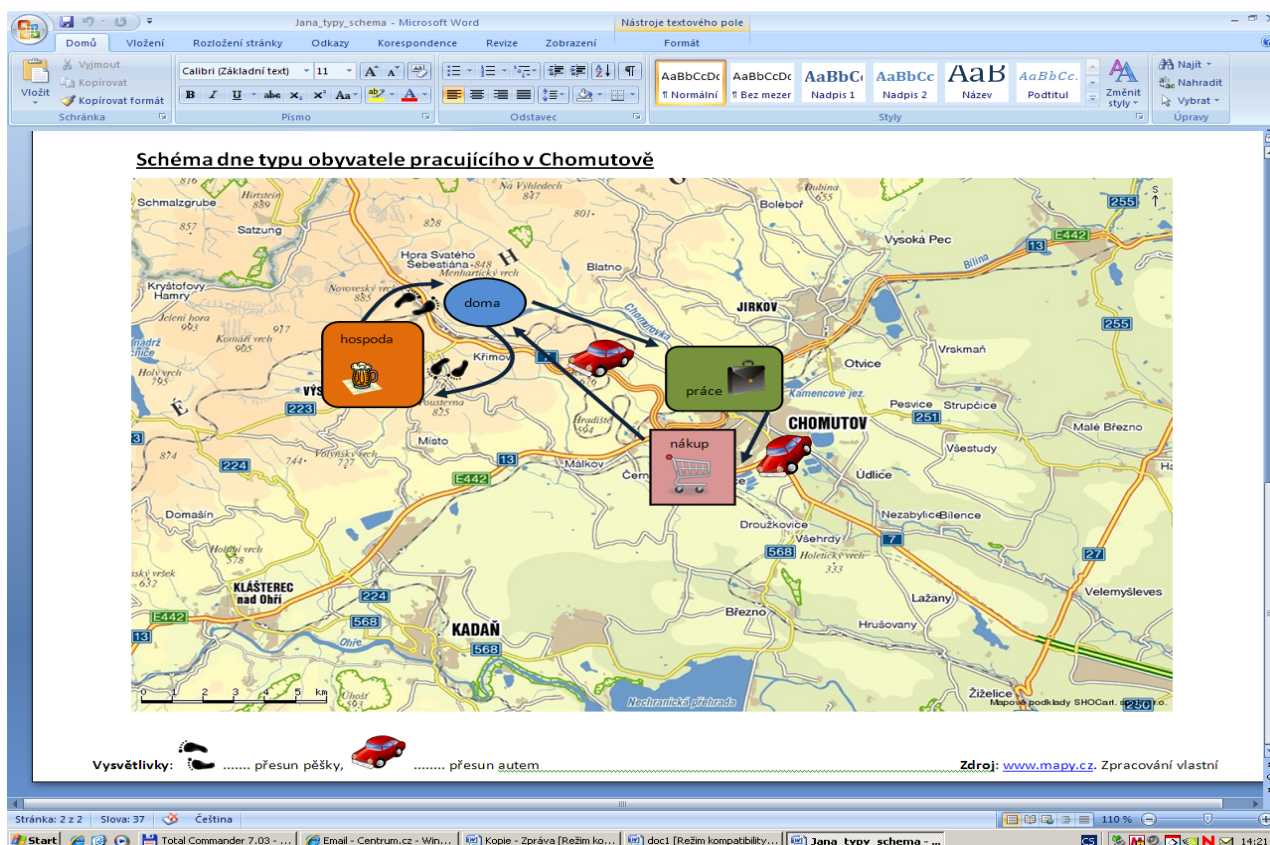
Vysvětlivky: přesun pěšky

Zdroj: www.mapy.cz Zpracování vlastní

Stránka: 1 z 2 Slova: 8/37 Čeština

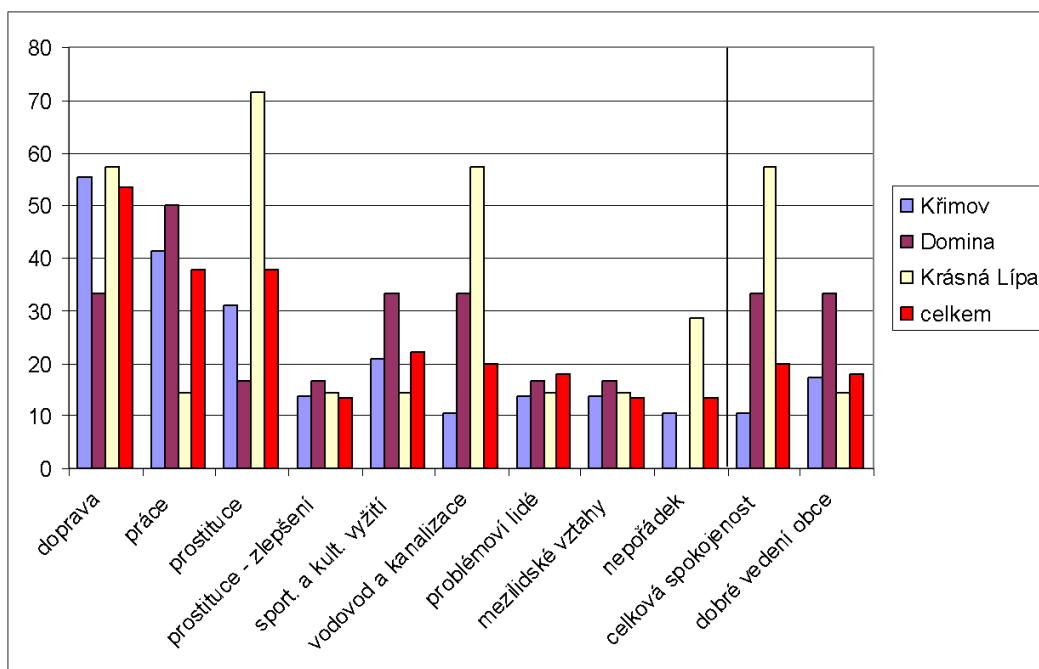
Start Total Commander 7.03 - ... Email - Centrum.cz - Win... doc1 [Režim kompatibilitý... Jana_typy_schema - ...

14:15

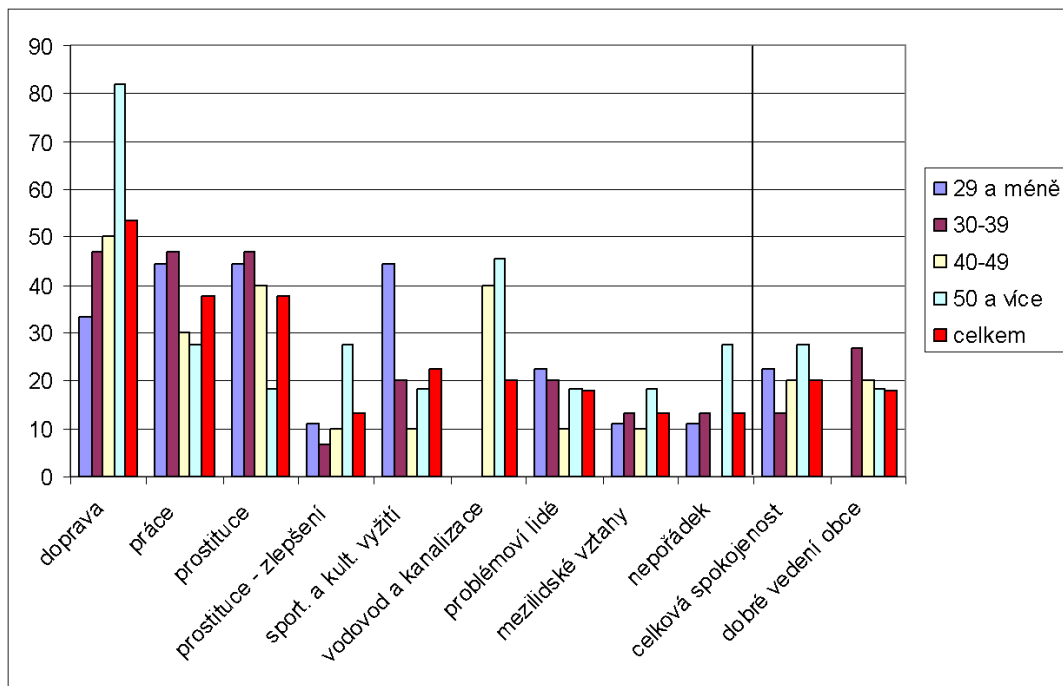
Příloha 2: Problémy, bariéry, omezení – podle kategorií obyvatel obce

Obr. 1: Hlavní problémy obyvatel podle bydliště (podíly z oslovených osob v jednotlivých sídlech obce Křimov, %)

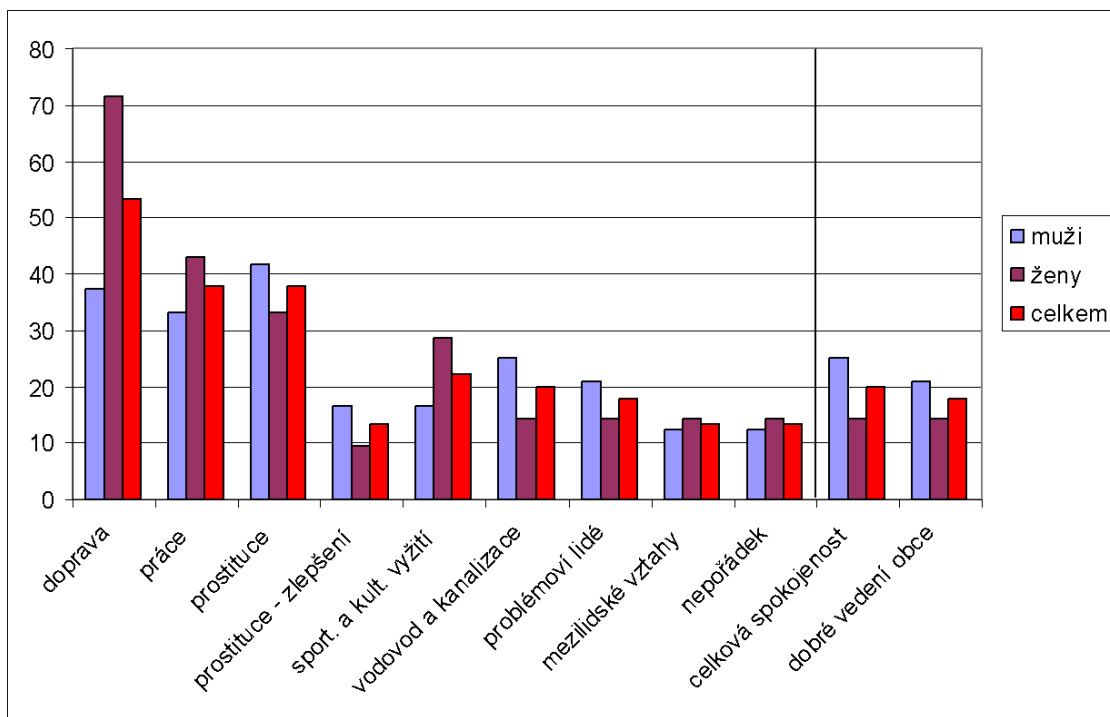
pozn. V celkových hodnotách jsou zahrnuti i tři lidé z Celné, Nebovaz a Strážek.
Zdroj: terénní šetření

Obr. 2: Hlavní problémy obyvatel dle věku (podíly oslovených osob věkových kategorií, %)

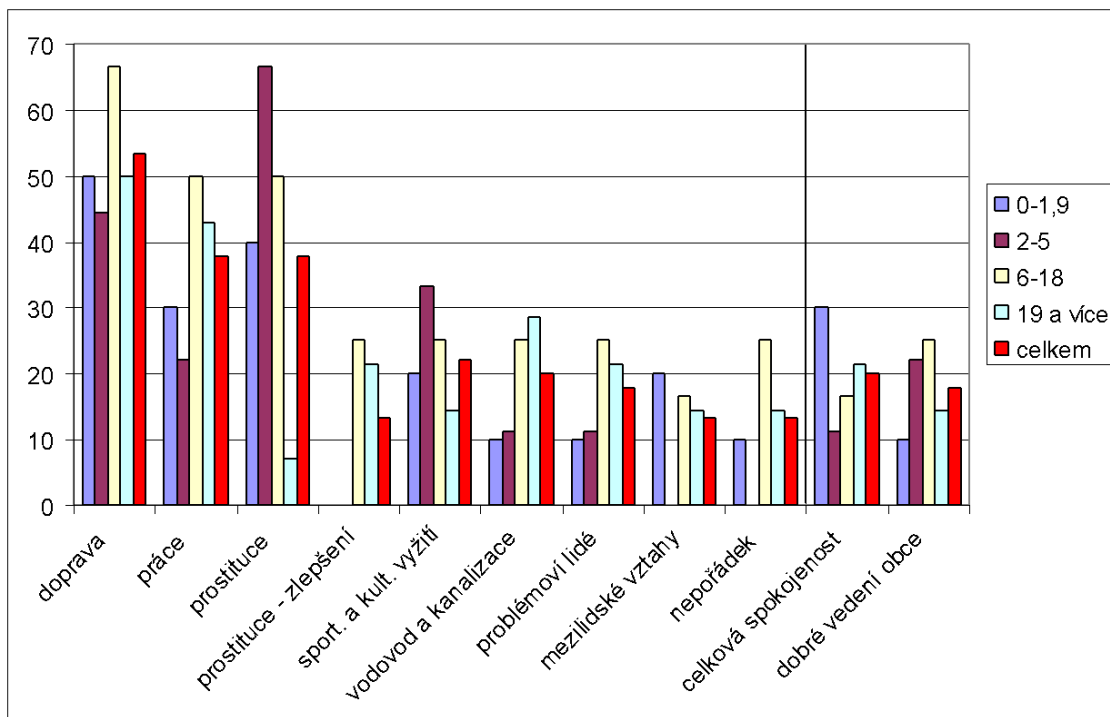
Zdroj: terénní šetření

Obr. 3: Hlavní problémy obyvatel dle pohlaví (podíly oslovených osob jednotlivých pohlaví, %)

Zdroj: terénní šetření

Obr. 4: Hlavní problémy obyvatel podle počtu let v obci (podíly z oslovených osob jednotlivých kategorií, %)

Zdroj: terénní šetření

Zdroje:

ČSÚ - Databáze demografických údajů za obce ČR

Český statistický úřad - http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_cr (22.6.2009)

Sčítání lidu, domů a bytů 2001 – okres Chomutov

Ministerstvo práce a sociálních věcí - <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz> (22.6.2009)

MOS - Městská a obecní statistika (údaj pro rok 2008)

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabdetail.jsp?cislotab=MOS+ZV01&pro_3980560=563161

<http://registry.czso.cz/irso/cisdet.jsp?kodecis=43&kod=563161&z=1605343>

<http://mesta.obce.cz/zsu/vyhledat-7622.htm>

http://mesta.obce.cz/mool-vol/VismoOnline_ActionScripts/File.aspx?id_org=7622&id_dokumenty=1270

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

www.idos.cz

www.mapy.cz

- www.volby.cz

www.krimov.cz